

I-GİRİŞ

Teftiş Kurulu Başkanlığının 31/10/2003 tarih ve 1000 sayılı görev emirleri ve ekinde yer alan 14/10/2003 tarih ve 858 sayılı Bakan Onayı uyarınca, 01/11/2003-30/04/2004 tarihleri arasında İngiltere’de yapılan inceleme ve araştırma çalışması sonucunda işbu rapor düzenlenmiştir.

II-KONU

Kültür Varlıklarının korunmasına ilişkin yasal ve kurumsal yapılanma ile koruma kültürünün gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar, gerçek ve tüzel kişilere bu hususlarda sağlanan mali, teknik ve idari kolaylıklar konularında İngiltere’deki durumun araştırılarak, uygulamaların yurdumuzdaki durumla karşılaştırılarak yararlı olabilecek hususların tespiti incelemenin ve araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

III-İNCELEME ve ARAŞTIRMA

Teftiş Kurulu Başkanlığınca alınan, 14/10/2003 tarih ve 858 sayılı Bakan Onayı uyarınca 31/10/2003 tarih ve 1000 sayılı görev emirleri ile, Kültür Varlıklarının korunmasına ilişkin yasal ve kurumsal yapılanma ile koruma kültürünün gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar, gerçek ve tüzel kişilere bu hususlarda sağlanan mali, teknik ve idari kolaylıklar konularında İngiltere’deki durumun araştırılarak, uygulamaların yurdumuzdaki durumla karşılaştırılarak yararlı olabilecek hususların tespiti incelemenin ve araştırılması amacıyla 01/11/2003 tarihinden itibaren altı ay süreyle Müfettişliğimizin İngiltere’de görevlendirilmesi üzerine söz konusu tarihte İngiltere’de göreve başlanarak araştırma ve inceleme çalışmaları 30/04/2004 tarihinde tamamlanmıştır (Ek: 1-2).

1- Kültür Varlıklarının Korunmasının Tarihsel Gelişimi

İngiltere’de 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra tarihi binaların, yapıların ve anıtların korunmasına ilişkin hareketler görülmeye başlanmıştır. William Morris tarafından 1877 yılında kurulan Tarihi Binaları Koruma Cemiyeti (Society for the Protection of Ancient Buildings) ilk yasal düzenleme olan 1882 tarihli Anıtları Koruma Yasasına (Ancient Monument Protection Act) öncülük etmiştir. Tarihi anıtlardan farklı olarak günlük kullanılan binaların korunması 1932 tarihli Planlama Yasası (Planning Act) ile gündeme gelmiştir. Takip eden Planlama Yasaları da bu binaların korunmasına ilişkin düzenlemeleri içeriyordu ancak 1967 tarihli Şehir Estetiği Yasası (Civic Amenities Act) ile birlikte “Koruma Alanı” kavramı ortaya çıkmıştır. Bu düzenleme ile özel nitelikli yapıların grup olarak korunmasına başlanmıştır.

Tescilli binalar ve koruma alanlarına ilişkin yasal düzenlemeler genel planlama ile birlikte 1990 tarihli Tescilli Binalar ve Koruma Alanları Yasası (Listed Buildings and Conservation Areas) ile yapılmış ve 1991 tarihli Planlama ve Tazminat Yasası (Planning and Compensation Act) ile genişletilmiştir. Tescilli binalar ve koruma alanları ile ilgili politika ve işlemler detaylı olarak “Tarihi Binalar ve Koruma Alanları” ve “Planlama ve Tarihi Çevre” olarak düzenlenmiştir.

2-Kurumsal Yapı

National Haritage Komisyonunun 1992 yılında oluşumundan sonra çevreden sorumlu Devlet Bakanlığının görevleri , bu kurumun bağlı olduğu Devlet Bakanlığına devredilmiş, Temmuz 1997'de

Kültür, Medya ve Spor Bakanlığının kurulmasıyla da bu bakanlığa devredilmiştir. Bu değişiklikler koruma politikasının genel sorumluluğunu etkilememiştir.

Koruma politikası, tarihi binaların tescili, 1997 yılından bu yana Kültür, Medya ve Spor Bakanlığının görevleri arasındadır. Ayrıca, tescilli binaların onarımının uygun bir şekilde yapılmasını sağlamakta sorumlulukları arasındadır. Kültür, Medya ve Spor Bakanlığı tescilli binaların kontrolü, tescil işlemlerinin yürütülmesi görevini Ulaştırma Bakanlığı, Yerel Yönetimler ve Bölgesel İdarelerle birlikte yerine getirmektedir.

Mimari veya tarihi özelliği olan binaların tescili sorumluluğu Kültür, Medya ve Spor Bakanlığına aittir. Bakanlık bu görevini, Tarihi Binalar ve Anıtlar Komisyonu (Historic Buildings and Monuments Commission for England) veya diğer kişiler ve kurumlar aracılığıyla yerine getirir.

Resmi adı Tarihi Binalar ve Anıtlar Komisyonu (Historic Buildings and Monuments Commission for England) olan English Heritage hükümetin tarihi çevrenin korunması üzerine yasal danışma kurumudur. English Heritage Kültür Medya ve Spor Bakanlığı desteğinde çalışan bağımsız bir kurumdur. Görevleri ve gücünü 1983 tarihli Ulusal Miras Yasasından (National Heritage Act) almaktadır. Temel görevi ulusal miras politikasını belirlemektir.

English Heritage'nin mali kaynakları, hükümetten aldığı ödenekler ve kendi gelirlerinden oluşmaktadır. Hükümetten alınan ödenekler bütçesinin büyük bir kısmını oluşturmaktadır.

Hükümet tarafından ulusal ve bölgesel uzmanlıklarına göre seçilen 16 üyeden oluşan bir Komisyon tarafından yönetilmektedir. Komisyona yardımcı olan, 13 uzman danışma Komitesi mevcuttur. English Heritage merkezi hükümet, kamu kuruluşları, yerel yönetimler, gönüllü kuruluşlar ve özel sektörle işbirliği içinde, tarihi çevrenin korunması ve geliştirilmesi, insanların bu alanlardan faydalanmasını kolaylaştırmak, halkın geçmişi anlamalarını sağlamak için çalışmaktadır. Bu sorumlulukları gerçekleştirmek için ulusal ve uluslararası alanda tarihi miras için destek vermek, tarihi binaların, anıtların ve doğal güzelliklerin korunması için bağış yapmak, İngiltere'nin çok önemli tarihi bina, anıt ve doğal güzelliklerini koruma amacıyla tescil etmek, tarihi çevrenin korunması için tavsiyede bulunmak, tarihi mirasın korunmasında halkın katılımının genişletilmesini sağlamak, araştırma ve eğitim faaliyetlerini desteklemek, ulusal tarihi değerleri korumak, ulusal mirasa ait anıtların kayıt ve arşivini yapmak ve korumak, tarihi çevreye yardım için gelir kaynakları üretmek için çalışmaktadır.

3-Binaların Tescili

Mimari ve tarihi önemi olan binaların tescil edilmesi Kültür, Medya ve Spor Bakanlığının sorumluluğundadır. Bakanlık bu görevi kendisi yerine getirebileceği gibi, English Heritage Komisyonu da yapabilir. Bakanlık bu işlemleri gerçekleştirirken, yerel planlama otoriteleri ve yerel estetik grupların önerisini de dikkate alır.

Tescil işlemlerinden önce Bakanlık English Heritage Komisyonu ve bu konuda özel bilgisi olan kişilerin uygun görüşünü almak zorundadır. Bakanlık özel mimari ve tarihi özellikler taşıyan binaları geniş bir şekilde yorumlamaktadır. Bu binaların tespitinde, estetik kalite, iyi bilinen karakterler veya olaylarla sınırlı kalınmamakta, binaların yapıldığı dönemin tipik özellikleri taşıyıp taşımadıkları da dikkate alınmaktadır.

Bakanlık tescil sırasında, tek başına binanın durumunun yanı sıra;

- 1- Mimari veya tarihi niteliklerin yanında binaların bir bütün olarak özelliği,
- 2- Korumaya değer cazip özelliklerini

göz önünde bulundurulur.

Tescil edilecek binaların tespitinde şu prensipler göz önünde bulundurulur:

- 1- 1700'den önce yapılan tüm binalardan orijinal durumda bulunanlar,
- 2- 1700 ila 1840 arasında yapılan binaların büyük bir kısmı,
- 3- 1840-1914 arasında inşa edilen binalardan özel karakteri ve mimari niteliği olanlar arasından seçilenler,

Bunların dışında 1936'dan sonra inşa edilenler de tescil edilebilir, ancak bunların aşağıdaki nitelikler sahip olması gerekir;

- 1- Mimari veya planlama kaygılar veya sosyal ve ekonomik tarih açısından özelliği bulunanlar örneğin, endüstriyel binalar, okullar, tiyatrolar, hükümet binaları,
- 2- Teknolojik buluş veya özelliği olanlar örneğin, prefabrik, dökme demir binalar,
- 3- Çok iyi bilinen karakteristik özelliği bulunanlar,
- 4- Şehir planlaması açısından örnek bir grup olarak değeri, özelliği bulunanlar örneğin, meydanlar, birbirine bitişik evler, örnek köyler

Tescil edilen binalar önemlerine göre aşağıdaki gibi derecelendirilir.

- I. Derece : ender özelliğe sahip olanlar
- II*. Derece: özel özelliğinden fazla farklı öneme haiz olanlar
- II. Derece: özel özelliği olanlar

Bir binanın tescil işlemleri başlatıldığında, Bakanlık bina sahibini bu işlem için bilgilendirmek zorunda değildir ve bu aşamada mal sahibinin itiraz hakkı bulunmamaktadır. Gerekli durumlarda gizli olarak tescil işlemleri gerçekleştirilebilir. Bakanlık yerel planlama otoritelerini binanın tescil kapsamında olduğu konusunda bilgilendirir, gerekli durumlarda yerel otoriteler de bina sahibi ve kullanıcıları bilgilendirir. Bir kez tescil işlemi yapıldıktan

sonra, mal sahibi ilk önce binanın tescile değer olmadığı yönünde Bakanlığa karşı itirazda bulunabilir.

Tescil işlemlerinin bu şekilde gizli sistemle gerçekleştirilmesi çeşitli sorunlara neden olmaktadır. Bu binalarla ilgili yıkım, tadilat, değişiklik yapılmasına ilişkin plan değişikliği başvuruları tescil işleminden önce yapılmışsa ve gerekli izinler verilmişse Bakanlık 5 yıl içinde tescil işlemini gerçekleştirememektedir.

Tescilli binalara yapılacak tüm yıkım ve değişim amaçlı müdahaleler yasaklanmıştır. Yerel Planlama otoriteleri tescil işleminin gerçekleşmesinden sonra bu binalar konusunda özel dikkat göstermek zorundadır. II: Derece olarak tescil edilen binalarda yapılacak önemli değişiklikler ve çeşitli küçük onarımların her aşamasında English Heritage Komisyonu derhal haberdar edilmelidir.

Yerel planlama otoriteleri bir binayla ilgili başvurularda, yapılacak çalışmaların yıkım ve değişime yol açacak, binanın karakterini etkileyecek nitelikte olduğunu görürlerse sahibi ve kullanıcısına bina koruma ihbarnamesi gönderebilir. Acil durumlarda, yerel otoriteler binaya da ihbarname yapıştırabilir. Bu ihbarnameler altı ay süreyle geçerlidir. Yerel otoriteler Bakanlığa durumu bildirir. Eğer Bakanlık altı ay içinde kararını vermese ihbarname otomatik olarak geçersiz kalır. Bakanlığın karar vermediği durumlarda, yerel otoriteler başlangıçtan itibaren 12 aylık periyotla ihbarnameleri yinelerler.

4-Dini Yapılar

“Dini Ayrıcalık” ilkesi tüm dini yapılara ayrıcalık tanımıştır. Bu ayrıcalık, herhangi bir yapının dini amaçlar için kullanılmış olması kaydıyla kilise binaları, kilise binaları ile ilgili yapılar, kiliselerden ayrılamayan obje ve yapılar, kiliselerden ayrı olsa bile görünüm olarak kiliselerle aynı özelliği taşıyan yapılar, kiliselerle aynı alan içinde bulunan binaları kapsamaktadır.

Bu ayrıcalığın anlamı, bu yapıların normal prosedürle tescil edilse bile yasa kapsamında kontrol edilmemesidir. Dini organizasyonlar “Dini Ayrıcalık” ilkesi şu prensipler çerçevesinde kullanılabilir:

1-Dini organizasyonlar, bu yapıların dış ve iç değişiklikleri, yıkım ve genişletme çalışmalarının yapının mimari ve tarihi özelliklerine etkilerini Bakanlığının görüşüne sunmak,

2-Koruma alanlarındaki tescilli olmayan kilise binalarında yapılacak değişikliklerin etkileri konusunda Bakanlığın görüşünü almak zorundadırlar.

Bu yapılarla ilgili karar merci bu yapılarda yapılacak çalışmanın amacını diğer faktörlerle birlikte özel olarak dikkate alır. Kilise binasının koruma değeri, tarihi ve mimari karakteri, özel nitelikleri de göz önünde bulundurulur. Ayrıca bu yapılar konusunda bir uzmanın bilgisinde de yararlanılır.

Dini yapılarla ilgili karar alma sürecinde, yerel planlama otoriteleri, English Heritage Komisyonu, ulusal estetik kuruluşları 28 gün içinde görüşlerini bildirmek zorundadır. Bu

binalarda yapılacak çalışmalar yerel gazetelerde ilan edilir. Yıkım için karar alınırken Royal Commission Historical Monuments'in uygun görüşünün alınması gerekir. Karar mercileri ile yerel cemaat açık ve doğru bir tartışma ortamı içinde konuyu değerlendirir. Kilise yöneticileri tarafından, kilise binasında yapılacak çalışmaları denetleyecek kontrol sisteminin kurulması gerekir. Ayrıca kilise yönetimi yapım çalışmalarının verilen izne uygunluğunu her aşamada etkili olarak izlemelidir.

5-Tescilli Yapılarda İzin İşlemleri

Bir yapı tescil edildikten sonra, binanın mimari ve tarihi karakterini etkileyecek çalışma, iç ve dışında, herhangi bir bölümünde yapılacak müdahale, ekleme ve görünüm değişikliği izne bağlıdır. Tescilli bina izni normal yapı izninden oldukça farklı ve değişiktir. Bazı durumlarda aynı anda hem ilgili Komisyona ve hem de yerel planlama otoritelerine başvuru yapılabilir. Tescilli binalara ilişkin izin başvurularında özel bir form kullanılır ve başvuru ücreti alınmaz.

I. ve II* Derece tescilli binalarda değişim, genişletme ve yıkım izinleri, binanın detaylı bilgileri ile English Heritage Komisyona yapılır. Bu süreç zorunludur. Yerel planlama otoritesini bilgilendirmede yapılacak bir yanlışlık Komisyonda verilen tescilli yapı izninin geçersiz kalmasına yol açabilir.

Yapının karakterini etkileyecek başvurular kabul edilmemektedir. Bunun dışında, binanın içinde yapılacak ve binanın iç karakterini etkileyecek çalışmalar da yasaklanabilmektedir. Bu süreçte, mal sahibi veya kullanıcı yerel planlama otoritesinden yapılacak işlerin binanın karakterini etkileyip etkilemediğinin belirlemesini isteyebilir. Bu şekilde, koruma politikası iki taraflı olarak uygulanarak normal bir işleyiş kazandırılmaya çalışılmıştır.

Yerel planlama otoriteleri veya Bakanlık gelişim planları ve diğer şartları göz önüne alarak uygun gördüğü durumlarda tescil kaydını değiştirebilir veya kaldırabilir. Bu işlem yerel otoritelerce yapılırsa, yerel halkı bilgilendirerek Bakanlığın görüşüne sunar. Aksi görüşlerin olması durumunda yerel otoriteler bu görüşleri Bakanlığa bildirir. Eğer itiraz olmasa yerel otoritelerce teklif onaylanır.

Tescil kaydının iptalinden doğan zararları ve diğer masraflar için, teklif onaylandıktan sonra, yerel planlama otoriteleri tazminat ödemekten sorumludur. Teklifin onaylanmasına itiraz etmeyen kişilere tazminat ödenmez.

6- Uygulama

Yerel planlama otoriteleri tescilli yapılarla ilgili olarak aşağıdaki durumlarda ihbarname gönderebilirler:

- 1- Binanın eski durumuna uygun restore edilmemesi,
- 2- İzinsiz, pratikte uygulanabilir olmayan istenmeyen restorasyon çalışmaları,
- 3- Tescilli yapının, özelliklerine kaybedip kaybetmediğini dönemsel olarak Bakanlığa bildirmek için

İhbarnamenin bir kopyası mal sahibi, kullanıcı ve binayla ilgisi olan kişilere gönderilir. Bu kişiler Bakanlığa karşı şu itirazlarda bulunabilir:

- 1- Yapının özel mimari ve tarihi değerinin olmadığı,
- 2- Yapılan çalışmaların hukuka uygun olduğu, kanun kapsamında restorasyon yapıldığı,
- 3- Kanunun uygulanmasına gerek olmadığı,
- 4- Yapılan işlerin, sağlık, güvenlik veya binanın korunması için acil olarak yapılmasının gerektiği,
- 5- Tescilli yapı için gerekli izinlerin alındığı veya istenilen koşulların yerine getirildiği,
- 6- Uygun şekilde ihbar yapılmadığı,
- 7- İş başlamadan önce binanın durumuna uygun restorasyonun gerekli olduğu yönünde ihbarnamede şartın bulunmadığı,
- 8- İzin verilen sürenin yetersiz olduğu,
- 9- Yapılan çalışmalarının amacının, binada ileride yapılacak restorasyonla bağlantılı, yapılması gereken işler olduğu,

Bu itirazların, Bakanlığa ihbarnamenin yürürlüğe gireceği tarihten önce yapılması gerekir.

Yasanın yaptırım gücünün kullanılması para ve hapis cezası ile sağlanmıştır. Tescilli binalarda izinsiz olarak yapılacak değişim, yıkım ve izne aykırı işler para ve/veya hapis ile cezalandırılır. Para cezası 20.000.- Sterline kadar, hapis cezası ise en fazla 2 yıldır. Mahkeme suçun ağırlığına göre bu cezaları takdir eder.

7- Tescilli Binalarda Tadilat ve Onarımlar

Tescilli bina sahipleri, doğrudan binalarını onarmaları için zorlanamaz fakat Bakanlık veya yerel planlama otoriteleri, tescilli binanın onarıma ihtiyaç duyması halinde harekete geçmek için yetkilendirilmiştir. Tümüyle veya bir kısmı kullanılmayan tescilli binaların onarıma ihtiyaç duyması halinde yerel otoriteler, acilen hareket geçerler. Bina sahibine 7 günlük süre verilerek yapılan ihbarnameden sonra, yerel otoriteler kullanılmayan kısımlarda gerekli onarımları yapmak için binaya girebilirler. Bunu takiben bina sahibine yapılan masraflarının ödenmesi için tebligat yapılır. Bina sahibi yapılan işlerin tamamının veya bir kısmının gereksiz olduğu, yapılan masrafların makul miktarda olmadığı veya ödeme gücünün üstünde olduğu yönünde 28 gün içinde itirazda bulunabilir.

Onarım yapılmayan tescilli binalar üzerinde, Bakanlık veya yerel planlama otoritelerin zorunlu kazanım gücünü de kullanmaları mümkündür. Bakanlık veya yerel otoriteler, bina sahibine 2 ay içinde gerekli onarımlar yapılmaya başlanmadığı takdirde kamulaştırma sürecinin başlayacağını bildirmek zorundadır. Bu bildirim mal sahibi açısından onarıma başlaması için bir zorunluluk içermez, fakat kamulaştırma süreci başladığında binanın değerinin ne olacağını dikkate almasını sağlar. Alternatif olarak, bina sahibinin gerekli onarımlara başlayıp başlamayacağını kontrol edilmesini sağlar. Bu süreç, kamulaştırma bedelinin düşmesine ve binanın planlanmış bir onarım görmesine veya yıkılmasının önlenmesini de sağlar. Bu tür durumlarda, Bakanlık minimum kamulaştırma bedeli önerir. Bu yöntem tescilli binanın onarımının gerçekleşmemesi olasılığının bulunmaması durumunda geçerlidir. Kamulaştırma kararına karşı sulh mahkemesine itiraz

hakkı bulunmaktadır. Binanın uygun olarak korunması için gerekli çalışmaların başlatıldığı ispatlanırsa mahkeme kamulaştırma kararını durdurabilmektedir.

8- Satınalma

Mal sahipleri, tescil işleminden dolayı binalarının yararlı bir şekilde kullanılmadığı gerekçesiyle yerel otoritelerden binalarının satın alınmasını isteyebilirler. Bunun gerçekleştirilmesi için mal sahipleri şu gerekçelerin olması gerekir;

- 1- Mevcut durumuyla binanın faydalı bir şekilde kullanılmadığı,
- 2- Mevcut durumuna göre restorasyon izni verilse bile, binayı yararlı bir şekilde binanın kullanımı için yeterli kapasitede olmadığı,
- 3- Verilen izin çerçevesinde yapılacak hiçbir çalışmanın ile binanın kullanımı için yeteli olmayacağı

9- Koruma Alanları

1967 tarihli Şehir Estetiği yasası ile “Koruma Alanları” tanımı yapılarak, yerel planlama otoritelerinin, bölgeleri içindeki özel mimari ve tarihi öneme sahip alanları göz önünde bulundurmaları gerektiği vurgulanmıştır. Bu düzenleme 1990 tarihli Tescilli Yapılar ve Koruma Alanları Yasası (Listed Buildings and Conservation Areas Act) ile korunmuş, zaman zaman yerel yönetimler hangi alanların koruma alanı olacağını göz önünde bulundurmışlardır. Yasa yerel yönetimlerin hangi alanların koruma alanı olacağını ilan etmelerini istememekte, bu alanların koruma alanı olup olmayacağını belirtmelerini istemektedir. Bununla birlikte, politikacılar ve halk etkileyici bir şekilde koruma alanları konusunda ilgi ve sorumluluk duymaktadır.

Koruma alanları “*özel mimari veya tarihi değeri olan, korunmaya veya geliştirmeye değer karakterde veya görünümde olan alanlar*” olarak tanımlanmıştır. Şehir ve bölge meclisleri bölge yönetimine danışarak koruma alanlarını ilan edebilirler.

Yönetimler halkın önerilerini de dikkate alarak kendi bölgelerindeki korumaya ve geliştirmeye değer alanları koruma alanı olarak tespit etmekle görevli ve yetkilidirler. Yerel yönetimler korunma alanları konusundaki önerilerini ilan etmeli ve halk toplantılarında görüşmelidirler. Bu toplantılarda yerel planlama otoriteleri bütün görüş ve önerileri dikkate almalıdır.

Koruma alanlarının ilan edilmesi prosedürü oldukça basittir. Harita üzerinde sınırları tespit ettikten sonra, planlama otoritelerinin teklifi, yerel meclisin kararı ile koruma alanı belirlenir. Bakanlığın uygun görüşünün alınması gerekmez fakat yerel planlama otoritesi tarafından Bakanlığa belirlenen koruma alanları ile ilgili bilgi vermek zorunludur. Ayrıca bu alanlarına ilişkin London Gazette ve bir yerel gazeteye ilan vermek mecburidir.

Koruma alanlarının bu şekilde bağımsız bir yöntemle tespit edilmesinin amacı, koruma alanlarına ilişkin düzenlemenin yerel planlamanın dışında tutulmasıdır. Koruma alanlarının belirlenmesi oldukça basit olmasına rağmen, koruma alanı olarak tespit edilen bölgenin görünüm ve karakter olarak yerel planlara entegre edilmesi hayati önem taşımaktadır. Planlanan bütün bölge içinde, koruma alanının özelliklerine uygun şekilde

korunmasının teşvik edilmesinin yanında bu alanların değerini artıracak faaliyetlerin de özendirilmesi gerekmektedir.

Yalnızca koruma altına alınması koruma alanları için yeterli olmamaktadır. Bir çok koruma alanı, ekonomik getirileri olmadığı için özelliklerini koruyamamaktadır. Bu yüzden bu alanların ekonomik getirileri ve sürekli gelir kaynaklarının bulunması özel önem taşımaktadır.

Eğer yerel otoriteler isterlerse, sonradan koruma alanını basit bir yöntemle yerel meclisin kararını almak suretiyle kaldırabilirler.

Yerel planlama otoriteleri tarafından, koruma alanı ilanı teşvik edilebilir, fakat zorlayamaz. Koruma alanı tesisi, yerel meclis üyesi olmayan kişiler arasından seçilen üyelerden oluşan danışma meclisinin görüşleri alındıktan sonra yapılır. Danışma meclisi koruma alanının etkilerini değerlendirir ve koruma alanı politikasının oluşumuna yardımcı olur.

Koruma alanlarındaki izinlerde bu alanların görünüm veya karakterini etkilemeyecek nitelikte olan müdahalelere izin verilir. Yerel planlama otoriteleri tarafından yerel gazetelere ilan verildikten ve duyurular yapıldıktan sonra bu izinler verilebilir. Yerel Planlama otoriteleri bu alanların görünüm ve karakterini korumaya özel önem gösterirler.

Reklamlarla ilgili genel düzenleme yapma yetkisi Bakanlığa verilmiştir. Bu konuda, değişik alanlar için, değişik düzenleme yapılmaktadır. Koruma alanları, özel olarak düzenleme gerektiren alanlar, özel olarak kontrol amacıyla özel düzenleme gerektiren alanlarda Bakanlığın özel izni gerekmektedir. Ayrıca kamu güvenliği ile ilgili bu alanlarda kısıtlamalar getirilebilmektedir. Özel olarak kontrol edilmesi gereken alanlar, hukuki olarak korunan alanlar veya Bakanlıkça, sahip olduğu değerden dolayı özel olarak korunan alanlardan oluşmaktadır. Her koruma alanıyla ilgili olarak özel düzenlemeler yapılması gerekmekte, özel olarak korunmasına karar alınan koruma alanlarıyla ilgili olarak özel düzenlemeler yapılmaktadır.

Ağaçların korunmasıyla ilgili olarak özel bir düzenleme bulunmasına rağmen, koruma alanının belirlenmesiyle otomatik olarak alan içinde bulunan ağaçlarda koruma altına alınmış olur. Koruma alanındaki binalar tescil edilmeye değer nitelikte olmasa bile bölgenin genel karakterini etkilediği için, bu binalarla ilgili kontrol işlemleri tescilli binalarda olduğu gibi yapılmaktadır. Bu binalarla ilgili izin verilmeden yıkım, değişiklik yapılamamaktadır. Ancak bu düzenlemeye bir takım istisnalar getirilmiştir. Bunlar belli bir büyüklüğü aşmayan binalar, bir metre yüksekliği aşmayan pencereler, kapılar, patika yollar, 1 Ocak 1914'den sonra inşa edilen yapılar, kullanım amacı olarak tarım ve ormancılık için yapılan binalar,

Yerel planlama otoritelerince bir kez koruma alanı düzenlemesi yapıldıktan sonra bu alanlarla ilgili işlemler şehir ve bölge planlaması düzenlemelerine göre yapılır. Yerel planlama otoriteleri bu düzenlemeyle verilen yetkilere göre hareket ederler. Koruma alanlarında temel amaç koruma olmalıdır fakat, alan içinde bulunan tüm binaların muhafaza edilmesi gerekli değildir. Yerel planlama otoriteleri gelişmenin gerektirdiği amaçlara göre

“bu alanların görünüm ve karakterini koruyacak ve arttıracak çalışmaların teşvik edilmesi” ilkesini göz önünde bulundurarak hareket etmekle sorumludurlar.

Yerel planlama otoriteleri bu tür alanlarla ilgili karar alırken, “Planlama ve Tarihi Çevre” ilkesi yararlı bir rehber görevi yapmaktadır. Plan değişikliği kararları alınırken koruma alanı statüsüne dikkat edilmesi gerekmektedir. Yerel planlama otoriteleri koruma alanları ile ilgili yeni gelişim uygulamalarında, bu alanların özel mimari ve tarihi niteliklerini göz önünde bulundurmalıdır. Bu alanların karakter ve görünümüne pozitif katkıda bulunmayan yapıların yerine iyi dizayn edilmiş ve bu alanlara estetik olarak katkı sağlayacak yapılar inşa edilmelidir. Eğer herhangi bir değişiklik koruma ilkesine objektif olarak aykırı olursa, bu tür değişikliklere katı bir şekilde kamu yararı gözetilerek karşı çıkılmalıdır.

Yerel planlama otoriteleri, bu alanların karakter ve görünümünü etkileyecek değişikliklerde, karar almadan önce yerel basına ilan vermek ve detaylı olarak bu değişiklikleri halka duyurmak zorundadır.

10- Anıtlar ve Arkeolojik Alanlar

İngiltere genelinde 600.000 kayıtlı arkeolojik alan bulunmaktadır. Bunlardan yaklaşık 13.000’e son yüzyılda “Kayıtlı Tarihi Anıt” olarak tescil edilerek özel olarak koruma altına alınmıştır. Anıt kavramı binaları, yapıları yer üstündeki veya yer altındaki eser, araç gereç kalıntısını kapsamaktadır. Ayrıca kazı alanları ve anıtlardan ayrılamayan parçalarda bu kapsama girmektedir

Anıtlar I. ve II*. Tescilli yapılara benzer şekilde tescil edilmektedir. Bakanlık, English Heritage Komisyonu ulusal nitelikte bulunan anıtları kaydetmekle görevlendirilmiştir. Arkeolojik alan ve anıtların bilinen bütün detayları, bölge meclisleri ve arkeologların önerisiyle şehir meclisleri tarafından kaydedilir. Londra Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde bulunan anıt ve alanlar English Heritage Komisyonu ile birlikte ilçe belediyeleri tarafından kaydedilir.

Tescil işlemi tamamlanıp tescilli anıt statüsü verildikten sonra, yıkım, zarar, yer değiştirme, değiştirme, bakım onarım işleri izne tabidir. Bazı işlere ilişkin izin bakanlık tarafından verilmektedir. Bu tür işlere ilişkin başvuruların bakanlığa yapılması gerekir. Bakanlık karar verirken, kamuoyu araştırması ve resmi halk danışması prosedürlerini uygular. Tescilli anıtlara ilişkin izin başvuruları normal planlama başvuruları içinde yapılsa bile yine aynı yöntem uygulanır.

Anıtları koruma görevi, yasal olarak Bakanlığa verilmiştir. Bakanlığın üstlendiği koruma görevi, kullanıcı veya maliklerin gücü yetersiz olan anıtların gerekli onarım ve bakımlarını yapma sorumluluğunu da beraberinde getirmektedir.

Başlıca tarihli alan olan, Chester, Exeter, Hareford, ve York’un tarihi merkezleri yıkım ve tahripten korunmanın ötesinde kazı ve kayıt ile bu alanların korunması amaçlanmıştır. Tescil edilen bu arkeolojik alanlar üzerinde izinsiz yapılan her türlü işlem cezalandırılır. Bu alanlar üzerinde yapılacak işlemler için sekiz hafta önce izin alınması gerekir. İzin isteminin yerel otoriteler veya diğer araştırma birimlerine (üniversitelerin arkeoloji bölümleri gibi) ulaşmasından sonra incelemeye başlanır. Yasaya uygun şekilde

kazı yapılır. Otoritelerce yapılan dört haftalık kazıdan sonra, kazının devam etmesine karar verilebilir. Bu durumda otoritelerce, dört ay iki hafta daha, sekiz haftalık periyotlarla kazıya devam edilebilir. Bu koşullarla birlikte, izin verilmesi en fazla altı haftalık periyotlarla ertelenebilir. Bu alanlarda metal detektörü kullanılması yasaklanmıştır.

Arkeolojik öneme haiz anıtlar ve alanlar şehir ve bölge planlamasına ait yasal düzenlemelerce de korunmaktadır. Genişleme planları, arkeolojik öneme haiz yapı ve anıtları korumaya yönelik politikaları kapsamalıdır. Planlama sürecinde ve planlama izinlerinde bu alanları korunması göz önünde bulundurulur.

11- Özel Bilimsel Öneme Sahip Alanlar

Özel bilimsel öneme sahip alanlar, sahip oldukları vahşi yaşam veya jeolojik özelliklerinden dolayı koruma altına alınan yerlerdir. İngiltere’de ülkenin yaklaşık %8 kaplayan 5500’den fazla bu tür alan bulunmaktadır. Bunlardan %70’i vahşi yaşam özelliklerinden, %19’u jeolojik özelliklerinden, kalan kısmı da her iki özelliğinden dolayı koruma altına alınmıştır.

Ayrıca bazı alanlar özel olarak korunmaktadır. Bunlar;

-Ulusal Doğal Rezervler: Ulusal veya uluslar arası öneme sahip alanlar,

-Özel Koruma Alanları: Kuş türlerinin yaşam alanları, “Natura 2000” kapsamında bulunan alanlar,

-Koruma Özel Alanları: Yaşamı tehlikede bulunan türlerin yaşadığı “Natura 2000” kapsamında bulunan alanlar,

-Ramsar Alan: Uluslar arası öneme sahip sulak alanlar ve su kuşlarının yaşam alanları,

-Biyogenetik Rezervler: Koruma altındaki kırlık ve sulak olmayan bitkisel alanlar,

-Ulusal Deniz Rezervleri: Deniz vahşi yaşamı ve jeolojik özelliklerinden dolayı koruma altına alınan alanlar veya gelgit dalgalarının kapladığı alanlar.

Bu alanları koruma görevi English Nature kurumuna verilmiştir. Bu kurumun izni olmadan bu alanlar üzerinde yapılacak çalışmalar cezalandırılmaktadır. Bu alanları etkileyecek nitelikte olan değişiklikler tamamıyla yasaklanmamıştır. Bu tür izinleri, belirlenen politikalar çerçevesinde English Nature kurumu vermektedir.

12- Yeşil Kuşaklar

Yeşil kuşaklar, resmi olarak, şehirlerin etrafını saran yeşil alan olarak tespit edilen yerlerdir. Şehrin etrafını saran her kırsal alan yeşil kuşak değildir. Sadece sürekli olarak yeşil kuşak olarak belirlenen alanlar bu kapsama dahildir.

Yeşil kuşak oluşturulmasının amacı, şehirlerin genişlemesini, yayılmasını burada durdurmak ve kırsal alanları çevreleyerek korumak, şehirlerin birleşmesini önlemek, tarihi kentlerin özel karakterini muhafaza etmek ve şehrin yenilenmesini sağlamaktır. İngiltere'nin yaklaşık %14'ü yeşil kuşak içermektedir. Yalnızca Londra 40.500 hektarlık yeşil kuşağa sahiptir (Ek: 1).

Yeşil kuşakların sınırları gelişme planları, yerel olarak şehir yapısal planlarında belirlenmektedir. Yeşil kuşaklar bölgesel planlama politikaları ile kontrol edilmektedir. Bu alanlarda sınırlı olarak değişikliğe izin verilmektedir. Bu alanlarda çok özel durumlar dışında, tarım, ormancılık, spor aktiviteleri, mezarlık ve geniş alan gerektiren kurumlar haricinde diğer faaliyetlere izin verilmemektedir. Madencilik ve taş ocaklarına ancak çevre korumaya uygun olmaları ve alanların tekrar eski haline getirilmesinin garanti edilmesi durumunda izin verilebilmektedir. Bu durumun bazı istisnaları da olabilmektedir, örneğin Leeds şehrinde yeşil kuşak içinde 1000 adet ev ve iş merkezi yapılmasına izin verilmiştir.

13- Ulusal Parklar

Ulusal parklar, halkın görmekten zevk aldığı çekici güzelliğe sahip özel olarak korunan doğal alanlar olarak tanımlanmaktadır. İngiltere'nin %10'u ulusal park olarak tespit edilmiştir (Ek: 2).

Ulusal parklar, Countryside Commission ve Countryside Council in Wales kurumları tarafından hükümetin tavsiyesi ile tespit edilmektedir. Ulusal parklar kendi yönetimine sahiptir. Bu yönetimler Bölge Konseyleri gibi planlama yapabilir. Kendi alanlarındaki ulusal parkların tümünü yerel planlarda belirtirler.

Ulusal parkların içindeki her türlü yapısal ve diğer faaliyetler oldukça kısıtlanmıştır. Çatı genişletmesi, dış cephe kaplaması, çanak anten, bina yüksekliğinin artırılması, balıkçılık gibi bazı faaliyetlere izin verilmemektedir. Endüstriyel yapılara, ev yapımına da çok düşük düzeyde izin verilmektedir. Tarımsal yapılardaki değişiklik ve genişletmelere de Ulusal Park Yönetimince kontrollü olarak izin verilmektedir.

Yerel planlar düzenlenirken, ulusal parklarla ilgili değişikliklerde, bu parkların doğal güzelliklerinin korunması, sosyal faydaları göz önünde bulundurulur. Ayrıca geleneksel yerel stil ve malzemelerin kullanılarak binaların yapılmasına özen gösterilmesi gerekmektedir. Bazı ulusal parklarda yapı değişikliğine izin verilmemektedir. Örneğin, Brecon Beacons ulusal parkında taş binaların değişimine izin verilmemektedir. Ulusal parklarda, sportif amaçlı atışlara ve sezonsal tarımsal faaliyetlere izin verilmektedir.

Bu izinler verilirken temel kriter olarak, doğal alan ve çevreye verilecek zararın minimum düzeyde olması ve yapılacak faaliyete ulusal ve yerel düzeyde ihtiyaç olması alınmaktadır. Yapılacak faaliyetin ulusal parka uygun olup olmadığı da göz önünde bulundurulmaktadır. İzinlerde ayrıca detaylı proje ve planlar da istenmektedir.

Ulusal parklara benzer şekilde Ender Doğal Güzelliğe Sahip Alanlar, ulusal öneme sahip özel olarak korunan doğal alanlardır. Bu alanların doğal güzelliğinin korunması hedeflenirken alan içindeki yerel yerleşim bölgeleri, tarımsal ve diğer zirai faaliyetlerin sürdürülmesi de temel amaç olarak dikkate alınmaktadır. Ulusal parklardan farklı olarak bu

alanlardan halkın yararlanmasında temel kriter bu alanların korunması ile faydalanma arasında uyum olmasıdır.

Ender Doğal Güzelliğe Sahip Alanlar, İngiltere'nin yaklaşık %13'ü kaplamaktadır (Ek: 3). Bunlardan başlıcaları, Nidderdale, Tamar ve Navy Vadileri ve Berwyn dağıdır.

Bu alanlar için özel bir planlama otoritesi bulunmamaktadır. Yapısal ve yerel planlar ile bölge ve şehir konseylerince bu alanlar korunmaktadır. Bu yüzden bu alanlar üzerinde değişik planlama otoriteleri ve oldukça farklı planlama politikaları mevcuttur. Ayrıca, yapısal ve yerel planlar, bölge ve şehir konseyleri sık sık bu alanlar üzerinde resmi olmayan politikaları da uygulamaktadır. Bu da özel olarak koruma gerektiren bu alanların resmi planlar ile korunması gerektiği yönünde baskı oluşmasına yol açmaktadır.

Ender Doğal Güzelliğe Sahip Alanlar üzerinde ulusal parklar gibi sınırlı olarak faaliyetlere izin verilmektedir. Küçük ölçekli değişikliklere, geçmişten beri varolan köyler ve tarımsal faaliyetlere izin verilmektedir. Yeni dizayn edilen ve yapılan binaların yerel mimariyi yansıması gerekmektedir. Bu geleneksel düşünceye rağmen, Bakanlık (Kültür Medya ve Spor Bakanlığı) Centre Parcs tatil köyü için yapılan kamuoyu araştırması sonrası turizm amaçlı olduğu için izin vermiştir. Bu tatil köyünün yapılması için ağaç kesilmesine izin verilmediği gibi geniş bir alanda ağaçlandırma yapılması da istenmiştir. İzin verilirken, temel planlama politikaları, alanın özelliği, yapılacak işlerin gerekliliği temel kriterler olarak göz önünde bulundurulmaktadır.

14- Mali Yardımlar

İngiltere'de yaklaşık olarak 500000 tescilli bina ve 8000 koruma alanı bulunmaktadır. Koruma alanlarının muhafazası ve geliştirilmesi için merkezi hükümet tarafından sınırlı mali yardım yapılmaktadır. English Heritage Komisyonu bağış veya borç şeklinde koruma alanlarının karakter veya görünümünü korumak ve güzelleştirmek amacıyla belirli kriterlere uygun işler için yardım yapmaktadır.

Bu kriterler;

-Belirli bir koruma programı çerçevesinde özel tarihi ve mimari öneme sahip binalar üzerinde yapılan çalışmalar,

-Grup halinde özel mülk sahipleri, koruma ve güzelleştirme cemiyetleri tarafından belirli bir plan çerçevesinde yapılan koruma işleri,

-Şehir planları dahilinde yapılan işler

Belirli bir proje kapsamında yapılmayan işler için yardım yapılmamaktadır. Projelerin de English Heritage Komisyonu ile işbirliği yapılarak, şehir ve bölge meclisleri ile üzerinde anlaşma sağlanmış olması gerekmektedir. Yapılan anlaşma çerçevesinde, proje gerçekleştikçe binaların onarımı için yıllık olarak yardımlar yapılmaktadır.

Yardım yapılan özel mülk sahipleri yerel yönetimlerle uyum içinde hareket etmelidir. Bu yardımların yıllık olarak belirlenmesi yardım yapılacak projelerin seçiminde sorunlara neden olmaktadır.

Koruma alanları dışında kalan özel mülkiyete ait binalara da çeşitli fonlarla mali yardımlar yapılmaktadır. Bu yardımların amacı, gerçek ihtiyaç sahiplerine yapılması ve çok önemli tarihi binaların korunmasıdır. Ayrıca English Heritage Komisyonu tarafından, Heritage Lottery Fund'a da yardım kriterleri konusunda tavsiyede bulunmaktadır.

Yardımların hedefi, I. ve II*. Derece olarak tescil edilen binaların önemli onarımlarının yapılmasıdır. Sıradan basit onarım veya değişim ve yıkım için yardım yapılmamaktadır. Koşullara bağlı olarak, binanın gelecekte düzenli olarak bakımının sağlanacağına da garanti edilmesi istenmektedir.

Yardım programları, I. ve II*. Derece tescil edilen binaları, tescilli anıtları, park ve bahçeleri kapsamaktadır. Londra'da bulunan II. Derecede tescil edilen ve risk altında bulunan binalar ve yerel yönetimlerce yasal olarak yerine getirilmesi gereken işler, acil onarım görmesi gereken dini yapılar ve katedral binalara da mali yardım yapılmaktadır.

Mali yardım programları ile aynı zamanda tarihi alanlar ve tarihi çevre ile ilgili organizasyonlar da desteklenmektedir. Belirli bir programa bağlı olan bu fonlar, tarihi çevrenin korunması ve güzelliğinin artırılması için eğitim ve diğer gerekli çalışmalar için kullanılmaktadır. Bu fonlar, ulusal düzeyde tarihi çevrenin korunması, anlaşılması ve tanıtılmasına yönelik çalışma yapan gönüllü kuruluşlara kullandırılmaktadır.

Sağlıksız ve kötü durumda bulunan koruma alanlarını geliştirmek ve kalkındırmak için 1999 yılında başlatılan proje ile (Heritage Economic Regeneration schemes) kamuya açık alanlar ve alışverişin yaygın yapılabileceği ana caddelerin onarımı ve yenilenmesi hedeflenmiştir. Bu alanlarda yeni işyerlerinin açılması, güvenliğin sağlanması, yeni evlerin yapılması amaçlanmaktadır.

Koşullara göre yerel yönetimler bu alanların fiziksel ve ekonomik problemlerinin çözümü için gereken ihtiyaçları belirledikleri 3 yıllık gelişim planlarını hazırlarlar. Yardımlar, terk edilmiş binaların yeni işyeri ve evler için restorasyonu ve yenilenmesi, boş alanların mağaza ve dükkanlar için kullanımı, mimari özelliklerinin eski haline getirilmesi ve genel çevrenin geliştirilmesi için yapılmaktadır.

Tescilli binaların sahiplerine uzun dönemli koruma ve bakım çalışmaları için Yönetim Anlaşmaları ile de yardım yapılmaktadır.

English Heritage dışında, tarihi binaların korunması için başka fonlarda mevcuttur. Bunlardan bir kısmı English Heritage tarafından mali olarak desteklenmektedir.

Bağımsız fonlardan en önemlisi Piyango Fonu'dur. Bu fon Anıtsal Ulusal Miras Fonu olarak 1993 tarihli Piyango Yasasına dayanılarak kurulmuştur. Bu fonun amacı, tarihi mirası koruyacak projeleri desteklemektir. Anıtsal Ulusal Miras Fonu iki kısma ayrılmıştır. Her iki fon Bakanlığın tavsiyesi ve Başkanca atanan yönetim kurulunca bağımsız olarak yönetilmektedir.

Anıtsal Ulusal Miras Fonu, bina, alan, koleksiyon ve ender nitelikteki eserlerin korunması ve değerinin artırılmasına yönelik projelerin ile yurtdışına satılma, kaybolma veya zarar görme tehlikesi bulunan eserlerin kurtarılması için kullanılmaktadır. Bu fondan başlıca mali yardımlar, doğal ve kültürel mirasa yönelik projelere yapılmaktadır.

Bu fondan, müzeler, galeriler, arşivler, ve endüstriyel tarihe ilişkin projeler yararlanmaktadır. Ayrıca ulusal mirasın gelişmesine, anlaşılmasına yönelik çalışma projeleri de geniş ölçekli bir şekilde desteklenmektedir.

Fondan yapılacak yardımda temel kriter olarak, kamu yararı, tarihi önem, kültür varlığının değeri göz önünde bulundurulmaktadır.

IV- SONUÇ

İngiltere’de kültür varlıklarının korunmasına yönelik hareketler 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra başlamıştır. İlk önce cemiyetler şeklinde sivil toplum örgütlerince başlatılan çalışmalar sonucunda 1882 tarihli Anıtları Koruma Yasası çıkmıştır. Görüldüğü üzere ilk önce kültürel varlıkların korunmasına yönelik resmi olmayan kuruluşlar çerçevesinde oluşan görüşler sonrasında yasal düzenlemeler gerçekleşmiştir. Bu şekilde toplumda önce “Kültürel Mirasın Korunması” bilincinin oluşması yasal düzenlemelerin uygulanmasını kolaylaştırmıştır.

Kültür varlıklarının korunması görevi ülkemize benzer bir şekilde Kültür Medya ve Spor Bakanlığına verilmiştir. Bakanlık bu görevi, kendisine bağlı bir kurum olan English Heritage aracılığıyla yürütmektedir. English Heritage’nin 16 uzman üye tarafından bağımsız bir şekilde yönetilmesi ve ayrıca mali özerkliğe sahip olması, koruma politikasının etkin olarak uygulanmasını sağlamaktadır.

İngiltere’de uygulanan karar alma ve izin sisteminin her aşamasında konuyla ilgili kurum, dernek, uzman kişiler, mal sahibi, kullanıcı ve diğer ilgili kişilerin görüşlerinin alınması ve bilgilendirilmesi hem isabetli kararların alınması ve hem de demokratik katılım sürecinin işletilmesini sağlamaktadır. Bu şekilde karar alma sürecinden önce tüm hazırlıklar tamamlanmış olmaktadır. Böylece hızlı bir şekilde isabetli kararlar alınabilmektedir. Ülkemizde ise bu konuda eksiklikler bulunmaktadır. Konuyla ilgili kişi ve kurumların görüş ve düşünceleri yeterince değerlendirilmemektedir. Sonuç olarak özellikle tescilli yapılara ilişkin izinlerin uzun bir zaman almasına yol açmaktadır.

Karar alma sürecinde idarece uyulacak sürelerin belirlenmesi, idarenin bu sürelere uyma zorunluluğunun bulunması hem işlemlerin hızlı bir şekilde gerçekleşmesine hem de mal sahibi ve kullanıcıların mağdur olmasına engel olmaktadır. Ülkemizdeki mevcut düzenlemede ise izin alma süreci oldukça uzun zaman almaktadır. Bu da korumayı etkin bir şekilde sağlanmasını zorlaştırmaktadır.

İngiltere’de uygulanan sistemde, koruma politikası olarak satın alma ve resen onarım da uygulanmaktadır. Acil onarım ihtiyaç isteyen tescilli binaların yerel yönetimlerce onarımı resen gerçekleştirildikten sonra mal sahibinden yapılan harcamalar istenebilmektedir. Bu

durumdaki binaların yerel yönetim veya Bakanlıkça kamulaştırılması da söz konusudur. Ayrıca tescilli binaların sahipleri tescil işleminden dolayı binalarını kullanamadıklarını ileri sürerek binalarının satın alınmasını yerel yönetimlerden isteyebilmektedir. Bu şekilde tescil işleminden dolayı mal sahipleri mağdur edilmemiş olmaktadır. Ülkemizde ise birkaç istisna dışında mevcut düzenlemeler ile mal sahiplerinin hakları yeterince korunamamaktadır.

Koruma politikasının en önemli aşamalarından biri olan kültür varlıklarının muhafaza edilmesi, korunması, değer ve güzelliğinin artırılması için mali yardım yapılması İngiltere’de etkin bir şekilde uygulanmaktadır. Bir kültür varlığının yalnızca tescil edilmesi onun korunması için yeterli olmamaktadır. Gerek English Heritage ve gerekse diğer kurumlarca kültür varlıklarının korunmasını için kullanılan fonlar kültür varlıklarının korunmasını sağlamaktadır. Bu fonların dağıtımında temel kriter belirli bir program dahilinde, uzun dönemli projeler çerçevesinde kullandırılmasıdır. Belirli bir proje kapsamında yapılmayan işler için yardım yapılmamaktadır. Özellikle koruma alanlarının sağlıklılaştırılması için bu fonlar kullandırılmaktadır.

Mali yardımlardan yerel yönetimler, dernekler, müzeler, galeriler ve özel mülk sahipleri yararlanmaktadır. Ayrıca konuyla ilgili eğitim çalışmaları için de mali yardım yapılmaktadır. Ülkemizde ise mali yardımlar çok kısıtlıdır. Bu da çok pahalı bir iş olan eski eser restorasyonunun özellikle özel mülk sahiplerince yapılamamasına sonuç olarak kültür varlıklarının yok olmasına neden olmaktadır. Özellikle koruma alanları için yerel yönetimlere de kaynak aktarılması, kültürel çevrenin korunmasında etkili olacaktır. Ülkemiz açısından da yalnızca kültür varlıklarının korunmasına yönelik mali yardımlarda kullanılacak yeni fonların oluşturulması etkin bir uygulamanın yapılmasını sağlayacaktır

Sonuç olarak, İngiltere’de kültür varlıklarının korunmasına ilişkin sistemin temel özelliği olarak, kültür varlıklarının belirli bir program çerçevesinde, uzun dönemli olarak onarılması, değerinin artırılması, güzelleştirilmesi, fonksiyon kazandırılması olduğu, bu hedefe ulaşılırken, özellikle karar alma sürecine ilgili kurum ve kişilerin katılımının sağlandığı ve bilgilendirilmelerine önem verildiği, mülk sahiplerinin haklarının korunduğu, mali yardımların koruma politikasının önemli bir aşamasını oluşturduğu görülmektedir.

Yukarıda belirtilen hususların ülkemiz şartları göz önünde bulundurularak, ilgili birimlerce değerlendirildikten sonra uygulamaya konulması uygun olacaktır.

Arz ederim.

Ankara, 30/07/2004

Sinan ŞAHİN
Başmüfettiş

|

|